

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 21 april 1913 kl. 3 e. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15,
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående ändring i gällande föreskrifter om an-
teckning i kyrkobok av dop, förrättat av lekman.*

I en inom Andra kammaren av herrar *Carlson* i Herrljunga och *Igel* avgiven motion, nr 39, hemställes, att Riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att nu gällande föreskrift angående anteckning av dop, som lekman även utan nödfall förrättat, »icke av svenska kyrkan döpt», — vilket uttryck lämnat alldeles därhän, huruvida ett verkligt dop ägt rum — må utbytas mot en föreskrift för vederbörande pastor, att, när bevis om sådant dop företes, ofördröjligen undersöka, huruvida det skett på ett sant kristligt sätt i överensstämmelse med Herrens instiftelse, samt att, om så skett, i kyrkans dopbok anteckna: »döpt av lekman», med angivande av dopförrättarens och vittnenas namn.

Med avseende på motiveringen hänvisas till motionen.

Den i vårt land ännu gällande kyrkolagen av år 1686 stadgar i fråga om dop i 3 och 4 kap., att »alla fullkomligen till världen födda och levande barn» skola av föräldrarne »till den heliga döpelsen befordras». Döpelsen skall »med Guds ord och rent obemängt vatten förrättas utav de ordinarie predikanterna»; dock är det icke vederbörande »förbjudet att bruka därutinnan kapellanen, om de så vilja». Är barnet emellertid mycket svagt, »så att det varken kan till kyrkan föras eller prästens ankomst tryggeligen avbidas, då vare gudfruktigt och till laga ålder kommet, förståndigt folk av mankön och, där ingen därav är förhanden, någon av kvinnkönet tillåtet att döpa barnet». Dock skall, där ett sådant i nödfall

*Utskottets
yttrande.*

hang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 1 avd. 13 häft. (Nr 15). 1

döpt barn kommer till krafter, detsamma föras till kyrkan, därvid prästen skall efterfråga, om barnet är rätt döpt, samt på närmare angivet sätt bekräfta dopet, ävensom giva barnet namn, där så icke redan skett.

Något annat fall av lekmanadop än det nu nämnda, det s. k. nöddopet, känner vår nuvarande kyrkolag icke.

I cirkulär den 13 juni 1896 hade Kungl. Maj:t på förekommen anledning fäst vederbörande prästerskaps uppmärksamhet på nödvändigheten av att tillse, att dop, som av lekman utan nödfall förrättades, icke bleve i födelse- och dopboken antecknat med mindre tillförlitlig kännedom vunnits därom, att de för dopet såsom sakrament oundgängliga beståndsdelarna varit för handen, i vilket avseende de av kyrkohandboken i fråga om nöddop givna anvisningarna vore att beakta; och borde därvid bland annat i församlingsboken efter personens namn utskrivas orden »döpt av lekman». Detta cirkulär ansågs på vissa håll giva stöd åt den uppfattningen, att dop av lekman, även om det skett utan nödfall, vore att anse som ett av svenska kyrkan erkänt dop, blott de för dopet såsom sakrament oundgängliga beståndsdelarne varit för handen. Denna uppfattning av lekmanadopets betydelse medförde i vissa delar av landet en väsentlig stegring av antalet lekmanadop.

Då emellertid genom en av ett stort antal präster undertecknad petition Kungl. Maj:t erhållit kännedom om att sagda cirkulärs mening blivit missuppfattad, kallades till sammanträde rikets samtliga biskopar, vilka avgåvo infordrat yttrande i anledning av berörda petition. Genom k. cirkuläret den 18 mars 1898 fann så Kungl. Maj:t gott att ändra föreskrifterna i cirkuläret av år 1896 i så måtto, att, när anmälan göres om ett av lekman utan nödfall förrättat dop, präst skall, utan att vara pliktig ingå i sådan prövning av dophandlingen, som i cirkuläret förutsättes, dels i födelse- och dopboken införa orden: »Icke av svenska kyrkan döpt» under hänvisning till den skriftliga och av tvänne vittnen till riktigheten bestyrkta redogörelse för dophandlingen, som vid anmälan skall avlämnas för att sedermera förvaras, dels avfatta den genom cirkuläret föreskrivna anteckningen i församlingsbokens kolumn I sålunda, att efter dens namn, som med anmälan avses, antecknas och understrykas orden »Icke av svenska kyrkan döpt», åtföljda av en så lydande hänvisning till anteckningen i födelse- och dopboken:

»Se N. N. förs:s F. & D. B. N:o $\frac{00}{0000}$ (Inskrivningens löpande årsnummer)»; skolande, till dess personen kunnat i överensstämmelse med kyrkans ord-

ning i kyrkoboken antecknas såsom kyrkligt döpt, nyssberörda anteckning införas jämväl i flyttnings och hinderlöshetsbetyg, som för honom utfärdas.

Vid under åren 1908, 1909 och 1910 hållna kyrkomöten väcktes frågan om anteckning av lekmannadopet å nyo på tal. Vid samtliga dessa kyrkomöten framställdes yrkanden om åläggande för pastor att undersöka, huruvida dop, som förrättats av lekman, skett i rent och obemängt vatten till Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn samt att, om pastor funne det så ha skett, i kyrkans dopbok anteckna barnet såsom döpt. Dessa motioner blevo emellertid av kyrkomötet avslagna.

Vid 1912 års riksdag väcktes två likalydande motioner, en inom Första kammaren av herr Gullberg, en inom Andra kammaren av herrar Hamrin och Modig, i vilka motioner hemställdes, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga en lag, som ger frikyrkoorganisation rätt att för sin församlings föreståndare begära fullmakt och tillstånd att förrätta dop och jordfästning, som enligt nu gällande kyrkolag endast tillkommer prästman. Lagutskottet, till vilket motionerna remitterats, tillmötesgick motionärernas yrkande så till vida, att utskottet hemställde, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, under vilka villkor annan person än präst i svenska kyrkan må kunna tillåtas att inom svenska kyrkan förrätta dop. Denna lagutskottets hemställan bifölls av Andra kammaren, men avslogs av Första kammaren, och hade frågan sålunda för denna gång förfallit.

I år har samma fråga återupptagits, fastän i mindre omfattning, och yrkandet har givits en annan form, i det att årets motionärer anhållit, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i gällande föreskrift om anteckning av dop, som lekman även utan nödfall förrättat, att uttrycket »icke av svenska kyrkan döpt» måtte utbytas mot uttrycket »döpt av lekman», detta i samband med ett åläggande för vederbörande pastor, att, när bevis om sådant dop företes, ofördröjligen undersöka, huruvida det skett på ett sant kristligt sätt i överensstämmelse med Herrens instiftelse.

Såsom skäl för sitt yrkande om ändring i formeln för dopets antecknande framhålla motionärerna, att lekmannadopet, sådant det i vanliga fall förrättas, erkännes såsom ett kristligt dop och bör under sådana förhållanden antecknas såsom dop. Motionärerna anse vidare, att det föreslagna sättet för anteckning av lekmannadop endast är en bokföringsfråga, som i denna egenskap icke kräver ändring av kyrkolag. Med den före-

slagna ändringen synas motionärerna hava velat vinna tydligt erkännande av att ett verkligt dop ägt rum. Om därjämte avsetts att bereda samma kyrkorättsliga ställning för lekmannadöpta barn som för av kyrkans prästerskap döpta, så hava motionärerna förbisett, att härför fordras kyrklig bekräftelse.

Utskottet erkänner i likhet med såväl motionärerna som flera kyrkans män, bland dem även biskopar, att formeln »icke av svenska kyrkan döpt» ej är lyckligt vald. Därigenom skall ju huvudsakligen uttryckas, att dopet ej förrättats enligt kyrkans ordning, men kyrkan vill icke därmed beteckna det av lekman döpta barnet såsom odöpt. Detta framgår tydligt därav, att enligt 1898 års cirkulär pastor är skyldig stödja sin anteckning i dopboken rörande den lekmannadöpte på ett skriftligt intyg, vars riktiga avfattande han är skyldig kontrollera och som skall utgöras av en till riktigheten av två personer bestyrkt redogörelse för dophandling.

Vid de lekmannadop, som förrättas inom en stor grupp frikyrkoförsamlingar, brukar avlämnas en dopsedel till pastor av följande lydelse.

DOPBEVIS.

Den..... döptes av undertecknad

född den av

boende i

och hans hustru

Vid denna dopförrättning gick så till, att undertecknad*

rent och obemängt vatten under uttalande av orden:

Jag döper dig

till Gud Faderns, Sonens och den Helige Andes namn,

varefter Fader vår och Herren välsigne oss m. m. lästes.

.....den.....

Att ovannämnda barn blivit på här beskrivna sätt döpt av
 ----- intyga undertecknade,
 som voro vittnen till den heliga handlingen.

-----den-----
 (Namn:)----- (Namn:)-----
 (Adress:)----- (Adress:)-----

* Här insätts orden: »tre gånger begöt barnets huvud med» eller »neddoppade barnet en gång» (tre gånger) i etc.

Denna dopsedel utfärdas i tre exemplar, av vilka ett överlämnas till pastor, ett lämnas till föräldrarna och ett behålles av vederbörande friförsamlings föreståndare. De till pastor avlämnade dopsedlarna förvaras i pastors-expeditionen, numreras och inhäftas, så att de ingå i arkivet, och när det så blir fråga om att pröva lekmannadopets karaktär, tages intyget fram; är det då riktigt uppsatt, kan den tjänstgörande pastorn icke annat än erkänna, att dopet är riktigt förrättat. Men för att dopet skall erkännas som ett *kyrkligt* dop, fordras ännu bekräftelse. För denna akt finnes ingen särskild ritual. Somliga präster begagna i tillämpliga delar det formulär, som är anbefallt för bekräftelse av nöddop, andra däremot uttala endast välsignelsen över barnet, andra åter låta den vanliga konfirmationen utgöra bekräftelsen. Detta sistnämnda tillvägagångssätt synes bli allt mera vanligt.

Härav torde framgå, dels att i och genom anteckningen »icke av svenska kyrkan döpt», kompletterad med det dopintyg, vartill i dopboken hänvisas, gives erkännande av, att det av lekman döpta barnet undfått ett verkligt dop, dels att ingen svårighet möter att när som helst få ett dylikt dop kyrkligt bekräftat.

Ett annat skäl, som motionärerna visserligen icke anfört, men som brukar andragas för det framställda yrkandet, är, att för inträde i folkskoleseminarierna fordras, att den sökande inom svenska kyrkan begått Herrens nattvard, och då ju detta förutsätter kyrkligt dop eller kyrkligt sanktionerat dop, menar man, att lekmannadöpta personer, som söka inträde i dessa seminarier, skulle försättas i en obehörigt ogynnsam ställning, därest de lämnat denna fordran ouppfylld. Hela detta spörsmål står dock endast indirekt i sammanhang med frågan om lekmannadopet, sådan den föreligger i motionen, ty även om anteckningsformeln »döpt av lekman» bleve införd, skulle det nämnda villkoret för inträde i seminarierna kvarstå oförändrat och med samma giltighet som förut. För övrigt tillåter sig utskottet erinra, att denna speciella fråga redan varit föremål för Riksdagens behandling. År 1910 beslöt nämligen Andra kammaren med anledning av väckt motion, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t

anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga sådan ändring i gällande bestämmelser, att för inträde i seminarierna ej måtte erfordras att ha begått Herrens nattvard, men att i stället måtte införas såsom villkor för inträde, att vederbörande vore medlem av svenska kyrkan. Första kammaren åter antog i denna fråga ett yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga sådan ändring i gällande stadgar för folkskoleseminarierna i riket, § 32, att orden »begått Herrens nattvard» måtte utbytas mot en bestämmelse innebärande, att sökanden bör vara döpt medlem av svenska kyrkan och efter därinom åtnjuten konfirmationsundervisning förklarats berättigad till konfirmation och nattvardsgång. Denna motion och dess behandling inom Riksdagen visar, att frågan om nattvardsbegäendet såsom villkor för inträde i folkskoleseminarierna kan behandlas för sig och oberoende av frågan, huru lekmannadop skall antecknas.

Om, såsom motionärerna formulerat sitt yrkande, redan vid anmälan av lekmannadop företogs undersökning, »huruvida det skett på ett sant kristligt sätt i överensstämmelse med Herrens instiftelse» och denna undersökning resulterade i ett godkännande av dophandlingen, så borde den anmälda antecknas såsom »döpt» och därmed utan »bekräftelse» vara i kyrkerättsligt hänseende likberättigad med av kyrkans prästerskap döpta. Något sådant ha emellertid motionärerna icke begärt, vadan utskottet icke har anledning att yttra sig härom.

Då utskottet sålunda finner den av motionärerna föreslagna ändringen i anteckning om lekmannadop, om också formellt riktig, icke vara av någon reell betydelse, får utskottet hemställa,

att herrar Carlsons i Herrljunga och Igels ifrågasvarande motion icke må föranleda någon åtgärd från Andra kammarens sida.

Stockholm den 19 april 1913.

Å utskottets vägnar:

O. ALFR. BERG.

Vid slutbehandlingen av förestående ärende ha deltagit: herrar Berg i Staby, Bengtsson i Norup, Helger, Holmström, Eliasson, Olsson i Berg, Strid, Sandberg, Persson i Björnsbyholm och Andersson i Skrädene.

Reservationer:

av herr *Berg* i Staby mot vissa delar av motiveringen.

av herr *Olsson* i Berg, som anført:

»Mot utskottets motivering får jag anföra följande:

Utskottet omnämner, att den i Kungl. Maj:ts cirkulär av den 13 juni 1896 anbefallda anteckningen i dopboken av dop, förrättat av lekman, så lydande: Döpt av lekman, givit anledning till missuppfattning och på sin tid medfört i vissa delar av landet en väsentlig stegring av antalet lekmannadop.

Med erkännande härav anser jag, att utskottet bort motivera sitt avslagsyrkande med ett uttalande av, att man ej borde giva anledning till förnyande av samma olägenhet genom att åter låta dessa samma ord, »Döpt av lekman», komma till användning. Genom att i denna del tillmötesgå motionärernas önskan skulle man nämligen alltså gynna »en väsentlig stegring av antalet lekmannadop» och därigenom införa en upp-lösande ordning inom svenska kyrkan, som stadgar att detta nådemedel, utom i nödfall, skall förvaltas av prästman.

Ytterligare skäl till avslag ligger uti den, åtminstone i många fall, föreliggande omöjligheten för en samvetsgrann prästman att, ehuru ej närvarande vid dophandlingen, avgiva intyg om tillvägagångssättet därvid.

Väl är det fullt logiskt, då utskottet, delvis begagnande motionärernas ord, säger att, »om redan vid anmälan av lekmannadop företoges en undersökning, huruvida det skett på ett sant kristligt sätt i överensstämmelse med Herrens instiftelse och denna undersökning resulterade i ett godkännande av dophandlingen, så borde den anmälda antecknas som döpt». Men utskottet utgår därvid från ett antagande, som jag för min del ej kan godkänna, det antagandet nämligen, att *det* vore ett sant kristligt sätt och i överensstämmelse med Instiftarens mening, att kyrkans prästerskap skulle i detta fall, och varför då ej även i flera eller rent av alla fall, göras överflödigt och obehövt, då ej nödfall som ett undantag här föreligger.

Äntligen säger utskottet, att den av motionärerna föreslagna ändringen i anteckning av lekmannadop m. m. ej är av någon reell betydelse. En

väsentlig stegring av antalet lekmanadop, som utskottet erkänner hava förut visat sig bliva följderna av den av motionärerna föreslagna anteckningsformeln, anser jag dock vara till verklig skada för kyrkan, såsom bl. a. införande en oordning inom densamma och såsom ett steg hän till förnekande av dess prästerskaps betydelse, varmed, om flere steg följde i samma riktning, vilket jag anser skulle bli fallet, konsekvent skulle följa ett avskaffande av kyrkans prästerskap och därmed även ett avskaffande av den svenska kyrkan själv.»
